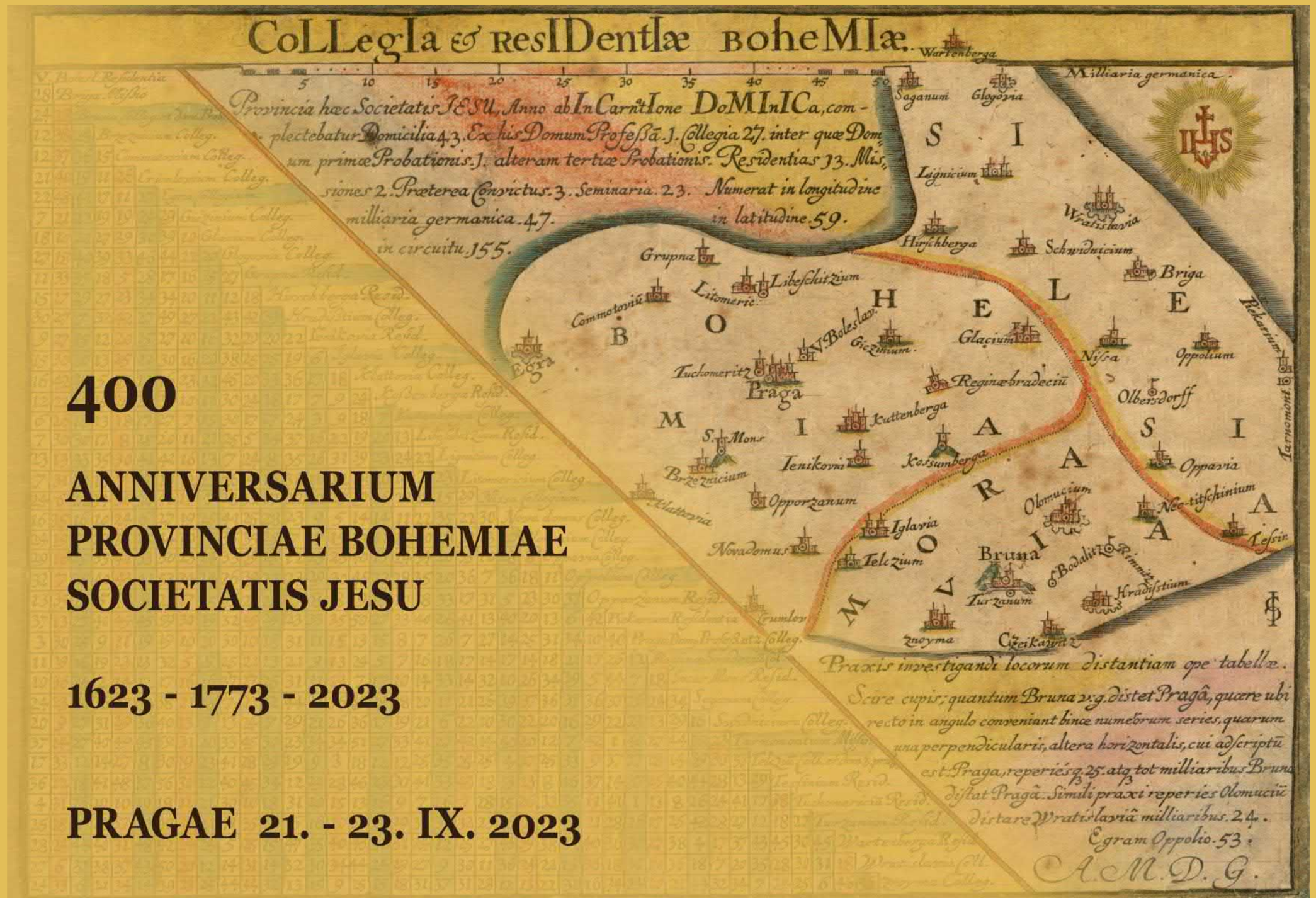

PRAGAE 21. - 23. IX. 2023

Konference ke čtyřstému výročí zřízení České provincie Tovaryšstva Ježíšova

Praha, 21. – 23. září 2023, Katolická teologická fakulta UK, Thákurova 676/3, 160 00 Praha 6

Dne 23. září 1623 odeslal řádový generál Mutius Vitelleschi do Prahy list, ve kterém deklaroval zřízení nové provincie Bohemia oddělením o rozsáhlé provincie Austria. Teritoriální vymezení provincie odpovídalo hranicím zemí České koruny tak, jak je aktuálně drželi Habsburkové jako čeští králové. Z hlediska konfesijního byla její součástí území převážně katolická, na podstatné části měla být v následujících letech proběhnout rekatolizace, Slezsko pak zůstalo trvale místem legální konkurence katolictví a luteránství. Národnostně a jazykově ji lze charakterizovat jako česko-německou, s víceméně paritním podílem obou národností. Velmi malá byla skupina polsky mluvících jezuitů z Opolska, objevuje se i několik Lužičanů či rodáci z dnešní Belgie, Nizozemska, Anglie či Španělska. V roce 1623 tvořilo provincii přes 650 duchovních, laiků, studentů a noviců, o sto let později se jejich počet zdvojnásobil, nadále rostl a provincie se stala jednou z nejpočetnějších v Evropě. Význam provincie lze doložit i počtem řádových domů, množstvím studentů a alumnů seminářů, dochovaným počtem literárních, duchovní i vědeckých spisů, ale i skvostnou architekturou řádových chrámů, které spolu s kolejemi dominují náměstím řady významných českých a moravských měst. Rozvoj provincie byl narušen kolem poloviny 18. století válkami o rakouské dědictví, jež vedly k přičlenění Slezska k Prusku, což si vyžádalo i změnu hranic provincie. Roku 1755 vznikla provincie Silesia s domy ve Slezsku a Kladsku. Pro českou provincii to znamenalo ztrátu deseti řádových domů, jedné z univerzit a více než čtvrtiny členů, výrazně se změnilo národnostní složení provincie Bohemia, a to ve prospěch příslušníků české národnosti. Ač šedesátá léta 18. století přinesla nový vzestup zájmu o vstup do řádu i o studium na jeho školách v české provincii, celková situace však již směřovala ke zrušení řádu v roce 1773. Vídeňský kongres poskytl prostor v obnovení řádu a v polovině 19. století se jezuité vrátili do Prahy. Obnovená česká provincie však začala psát historii zcela jinou.

Připravovaná konference je věnována rozvoji, stagnaci i zániku české provincie tzv. starého Tovaryšstva, tedy letům 1623–1773 se smysluplnými přesahy. Chce provincii představit především v kontextu rozvoje řádu v raně novověké Evropě v 17. a 18. století. Do centra pozornosti chceme postavit zejména ta badatelská témata, která ukáží fungování celé provincie i jejich jednotlivých členů v řádu jako celku a specifika provincie ve srovnání s jinými, zejména s těmi, které udržovaly s českou provincii užší vztahy (Austria, Germania Superior, Gallo-Belgica, Flandro-Belgica).

Jednání konference bude probíhat ve dvou základních sekcích:

A. Fungování řádu jako takového a jeho začlenění do církevních a vzdělávacích, ale také do politických a sociálních struktur dobové společnosti.

- provincie a ústředí: proces vzniku řádových provincií a jejich teritoriální vymezení či vztah k politickým, národnostním a státním celkům; průběh generální a provinciální vizitace
- personální politika řádu a její mechanismy – obsazování (nejvyšších) řádových funkcí a výběr jejich pomocníků
- vnitrořádová komunikace a (sebe)prezentace – korespondence, litterae annuae, výkazy činnosti, historiografie
- hospodářské zázemí – jeho fungování a prezentace
- jezuité jako teoretici a praktici moci – přímý a nepřímý vliv jednotlivců na mocenské struktury, teoretické politické spisy
- jezuité jako učitelé, profesori a vědci – regionální specifika nižšího řádového školství, transfer metod, znalostí a textů mezi provinciemi, osobnosti
- podporovatelé řádu z řad šlechty a měšťanstva – fundace; podpora stavební činnosti; studijní nadace; dary a testamentární odkazy; vzájemné vazby řádu a rodin, z nichž pocházeli jezuité
- spolupráce či konkurence – duchovní působení jezuitů, vztah jezuitů a jiných řádů, popř. světského duchovenstva; institucionální i osobní vazby

B. Jezuité jako tvůrci, iniciátoři, objednavatelé a konzumenti uměleckých děl různých žánrů

- umělci v jezuitském řádu – výměna a inspirace mezi provinciemi i mezi jezuity a světským prostředím
- reflexe jezuitské spirituality ve vizuální kultuře – meditativní literatura a vizuální kultura, emblematika
- vícejazyčnost české provincie – literární vícejazyčnost, vztah jezuitů k „národním“ literaturám, vernakulární a novolatinská literatura
- teatralita ve škole a chrámovém prostoru
- umění ve vzdělávacím procesu a duchovní formaci
- umění ve službách rekatolizace a misijní činnosti
- provozování, studium a konzumace umění jako ušlechtilá zábava v řádovém prostředí

Príspevky by měly trvat 20 minut. Návrhy a přihlášky s pracovním názvem a krátkým shrnutím (10 až 15 řádků) posílejte do 15. listopadu 2022 na adresu locus.pietatis@gmail.com nebo valentova@hiu.cas.cz. O přijetí Vašeho tématu budete informováni do konce roku 2022, kdy Vám též zašleme další informace.

Za pořadatele

Kateřina Bobková-Valentová (HÚ AV ČR) a Petra Oulíková (KTF UK)

Konferenční jazyky: angličtina, němčina, případně čeština.

Pořádají:

HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR

INSTITUTE OF HISTORY CAS

KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Ve spolupráci s:

Universität Hamburg
DER FORSCHUNG | DER LEHRE | DER BILDUNG

Ludwig Boltzmann Institut
Neulateinische Studien

Záštitu převzala:

Česká provincie
Tovaryšstva Ježíšova

Na pozvánce je s laskavým svolení Moravské zemské knihovny v Brně použita mapa: SARTORIUS, Johann Christoph. *ColLegla et ResIDentlae BoheMlae*. neuvedeno. [Pragae: s.n.], 1704. Dostupné také z: <http://mapy.mzk.cz/mzk03/001/036/874/2619267260>, MZK, Sign. Moll-0001.563.